

Domaca naloga 4

Neža Kržan, Tom Rupnik Medjedovič

1 Cilj naloge

Analizirali bomo podatke o diabetesu Nacionalnega inštituta za diabetes, prebavne in ledvične bolezni, kateri vsebujejo več medicinskih napovednih spremenljivk in eno ciljno spremenljivko. Podatki imajo veliko manjkajočih enot (več kot 30%), zato bova v nalogi definirala oz. ocenila, kakšen je mehanizem manjkajočih vrednosti (po Rubinu) in obravnavala manjkajoče vrednosti po treh različnih metodah.

Zanima naju torej mehanizem manjkajočih vrednosti (zakaj in kako manjkajo podatki v podatkovnem nizu), ker ti mehanizmi vplivajo na izbiro ustreznih metod za obravnavo manjkajočih vrednosti, kar pa bova delala v drugem delu naloge.

2 Podatki

Izbrala sva si zdravstvene podatke žensk indijanskega plemena Pima, ki so starejše od 21 let. Glavni cilj tega niza je napovedati, ali ima posameznica diabetes, na podlagi različnih medicinskih spremenljivk:

- **Pregnancy** (število nosečnosti): Število nosečnosti, ki jih je imela ženska.
- **Glucose** (glukoza v krvi): Raven glukoze v krvi po 2 urah oralnega glukoznega testa.
- **BloodPressure** (krvni tlak): Krvni tlak (v mmHg).
- **SkinThickness** (debelo tkivo): Debelina kožnega gubca (v mm) na tricepsu, merjeno za testiranje telesne maščobe.
- **Insulin** (inzulin): Raven inzulina (v $\mu\text{U/ml}$) v krvi.
- **BMI** (Body Mass Index): Indeks telesne mase (BMI).
- **DiabetesPedigree** (genetska nagnjenost): Indikator, ki kaže, koliko je posameznica nagnjena k razvoju diabetesa na podlagi dednosti.
- **Age** (starost): Starost posameznice v letih.
- **Class** (diabetes diagnoza): Ciljna spremenljivka, ki označuje, ali ima posameznica diabetes (1) ali ne (0). To je binarna spremenljivka, ki jo želimo napovedati na podlagi drugih spremenljivk.

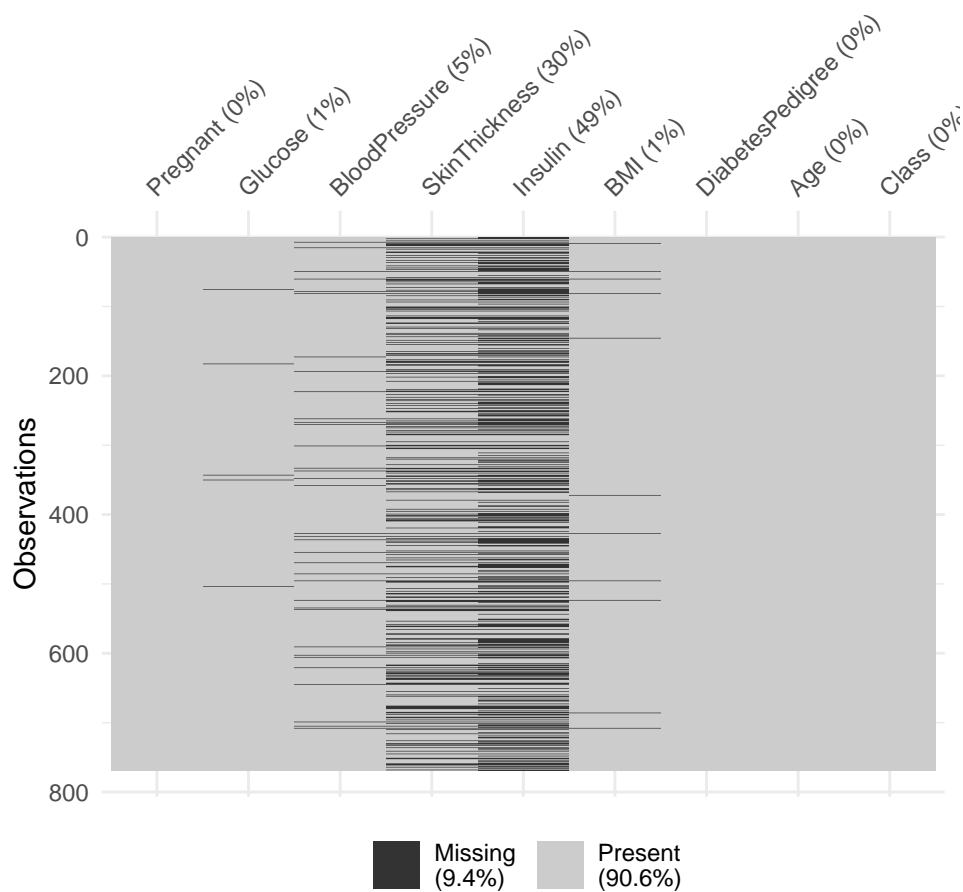
Poglejmo si osnovne statistike podatkov, iz katerih vidimo nekatere izjemne vrednosti, kot so npr. število nosečnosti 17, vrednost inzulina 846, debelost kože 99, ... Ker naju zanima analiza manjkajočih vrednosti, podatkov podrobneje ne bova analizirala.

Tabela 1: Opisne statistike podatkov.

	vars	n	mean	sd	median	min	max	se
Pregnant	1	768	3.85	3.37	3.00	0.00	17.00	0.12
Glucose	2	763	121.69	30.54	117.00	44.00	199.00	1.11
BloodPressure	3	733	72.41	12.38	72.00	24.00	122.00	0.46
SkinThickness	4	541	29.15	10.48	29.00	7.00	99.00	0.45
Insulin	5	394	155.55	118.78	125.00	14.00	846.00	5.98
BMI	6	757	32.46	6.92	32.30	18.20	67.10	0.25
DiabetesPedigree	7	768	0.47	0.33	0.37	0.08	2.42	0.01
Age	8	768	33.24	11.76	29.00	21.00	81.00	0.42

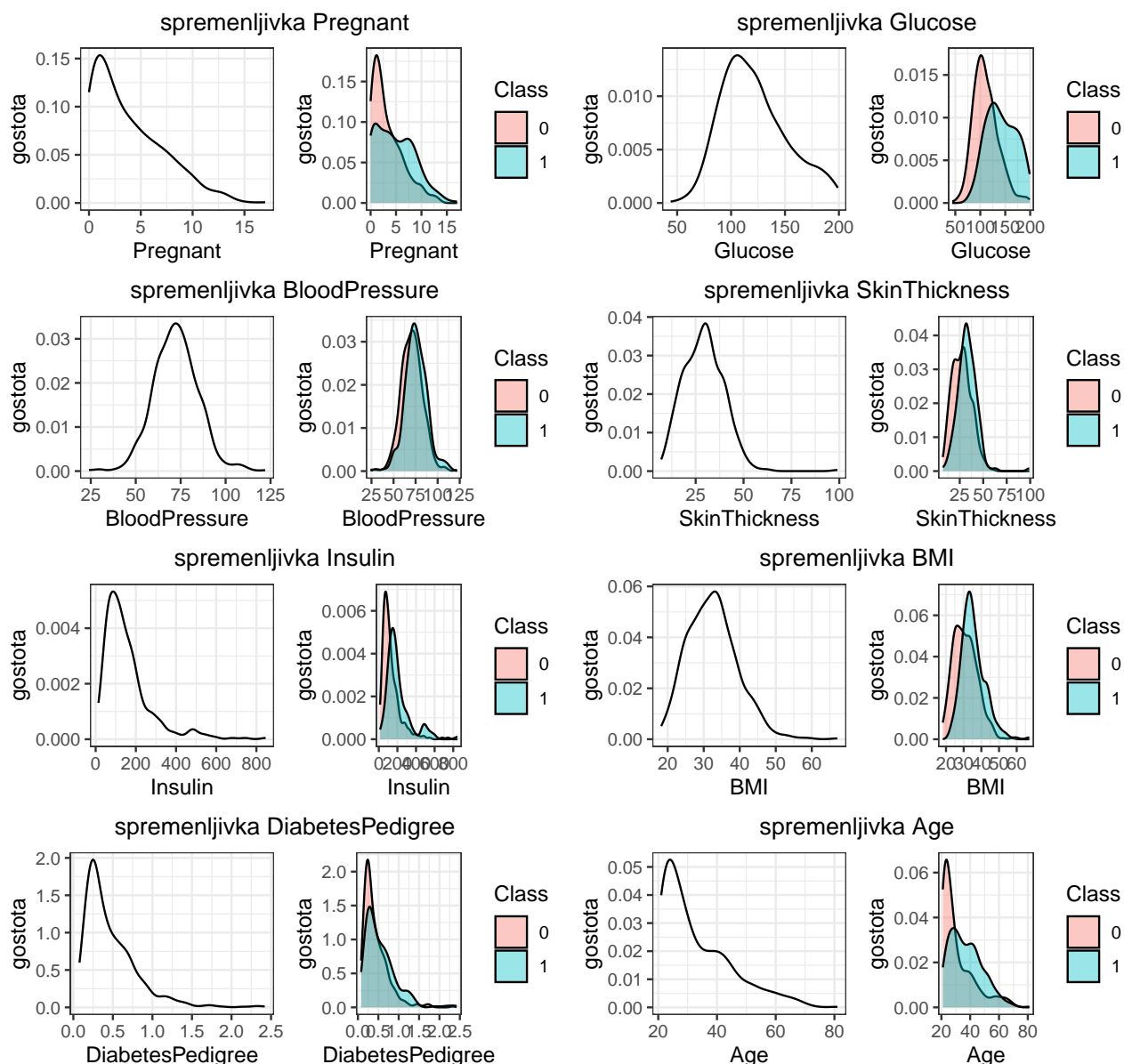
Class	9	768	0.35	0.48	0.00	0.00	1.00	0.02
-------	---	-----	------	------	------	------	------	------

Podatkovni niz vsebuje 768 primerov in torej vsak primer vključuje 8 merjenih spremenljivk in diagnozo (**Class**). Podatki vsebujejo veliko količino manjkajočih vrednosti, kar lahko vidimo na spodnjem grafu.

Slika 1: Odstotek manjkajočih vrednosti pri posamezni spremenljivki in vizualizacija.

Za lažjo predstavo si pogledjmo grafe spremenljivk v naših podatkih, iz katerih vidimo, da je večina spremenljivk asimetričnih v desno.

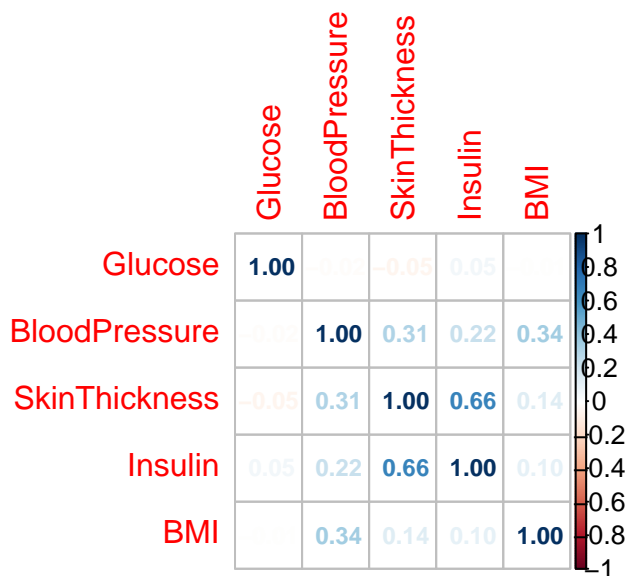
Slika 2: Porazdelitev spremenljivke v podatkovnem nizu, kjer je Class ciljna spremenljivka, ki označuje, ali ima posameznica diabetes (1) ali ne (0).

3 Mehanizem manjkajočih vrednosti

Za začetek si pogledjmo korelacije med manjkajočimi vrednostmi na spodnji korelacijski matriki. Opazimo nekaj pozitivnih korelacij, kar pomeni, da če imamo manjkajočo vrednost pri eni spremenljivki, obstaja večja verjetnost, da bo tudi pri drugi.

Torej če imamo manjkajočo vrednost pri spremenljivki *Insulin*, potem obstaja večja verjetnost, da bomo imeli manjkajočo vrednost tudi pri spremenljivki *SkinThickness* (tudi pri *BloodPressure*). Če imamo manjkajočo vrednost pri spremenljivki *SkinThickness*, obstaja večja verjetnost, da bomo imeli manjkajočo vrednost še pri *BloodPressure*. Če pa bomo imeli manjkajočo vrednost pri spremenljivki *BMI*, potem obstaja večja verjetnost, da bomo imeli manjkajočo vrednost tudi pri spremenljivki *BloodPressure*. Iz tega bi lahko sklepali, da bo t-test, ki ga uporabljamo za MAR testiranje (*missing at random*), pokazal, da odsotnost podatkov pri spremenljivkah *SkinThickness*, *Insulin*, *BloodPressure* in *BMI* ni naključno, saj vidimo, da je odsotnost

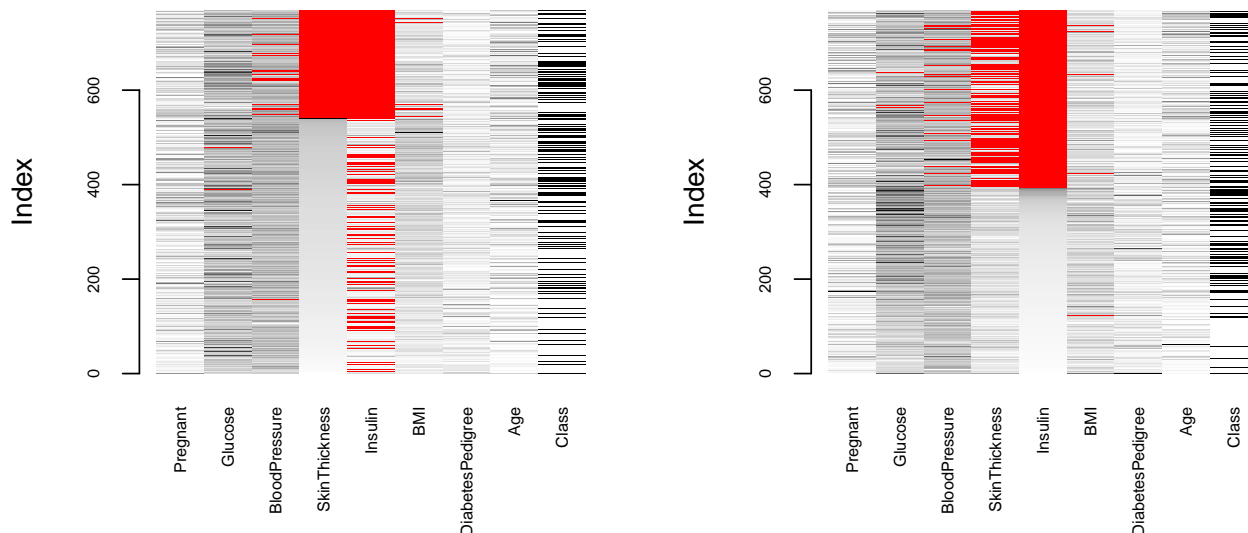
podatkov pri določenih spremenljivkah povezano.

Slika 3: Korelacije med manjšimi vrednostmi.

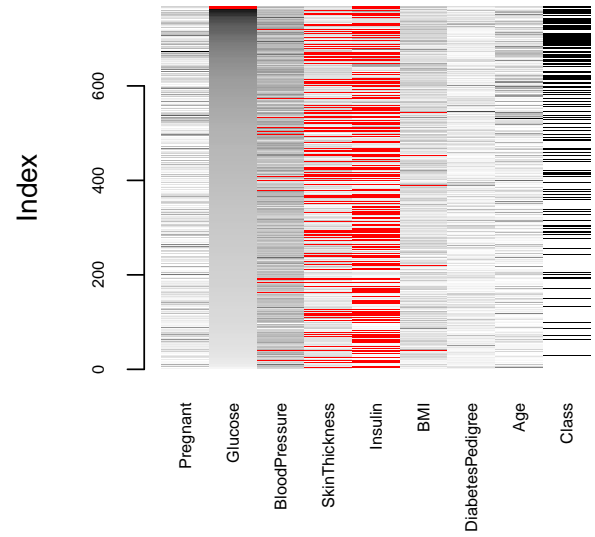
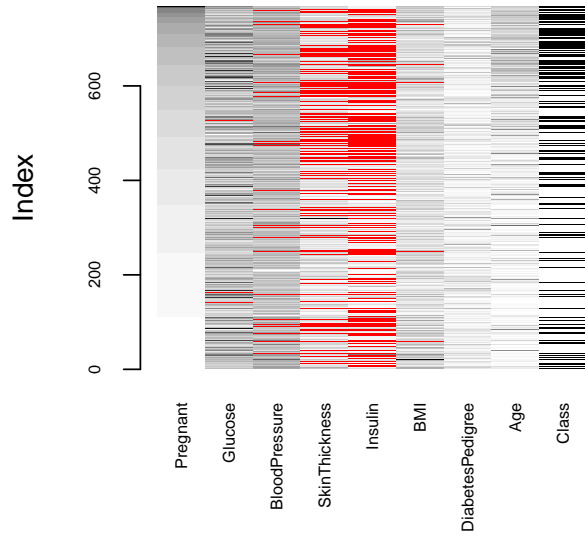
Poglejmo si še vzorce manjših vrednosti.

Najprej si pogledajmo glede razvrstitev spremenljivk, kjer imamo največ manjših vrednosti, torej spremenljivki **SkinThickness** in **Insulin**. Iz vzorov na spodnjih grafih bi lahko rekli, da če imamo vrednost pri spremenljivki **Insulin**, jo imamo tudi pri drugih spremenljivkah (le dve izjemi), če pa nimamo vrednosti pri spremenljivki **SkinThickness**, jo nimamo tudi pri spremenljivki **Insulin** in obstaja velika verjetnost, da je ne bomo imeli tudi pri spremenljivki **BloodPressure**.

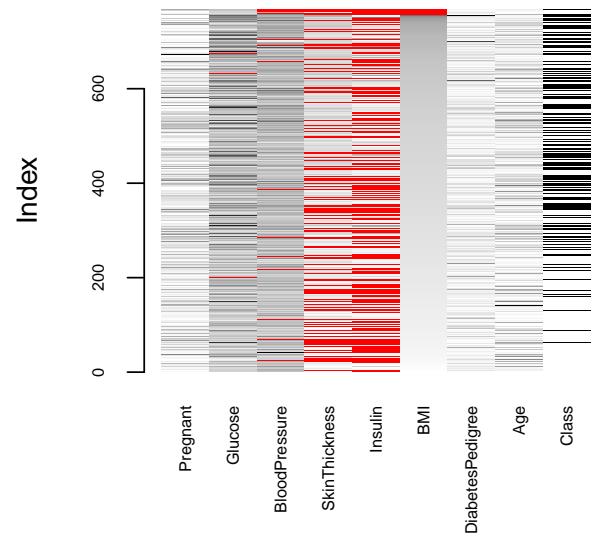
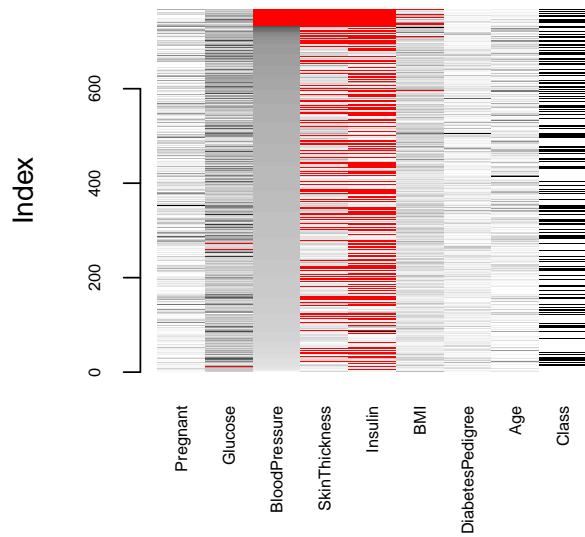

Ker je večina manjših vrednosti pri spremenljivkah **SkinThickness** in **Insulin**, nas sicer zanimajo predvsem razvrstitve glede na druge spremenljivke, zato so to tudi oglejmo.

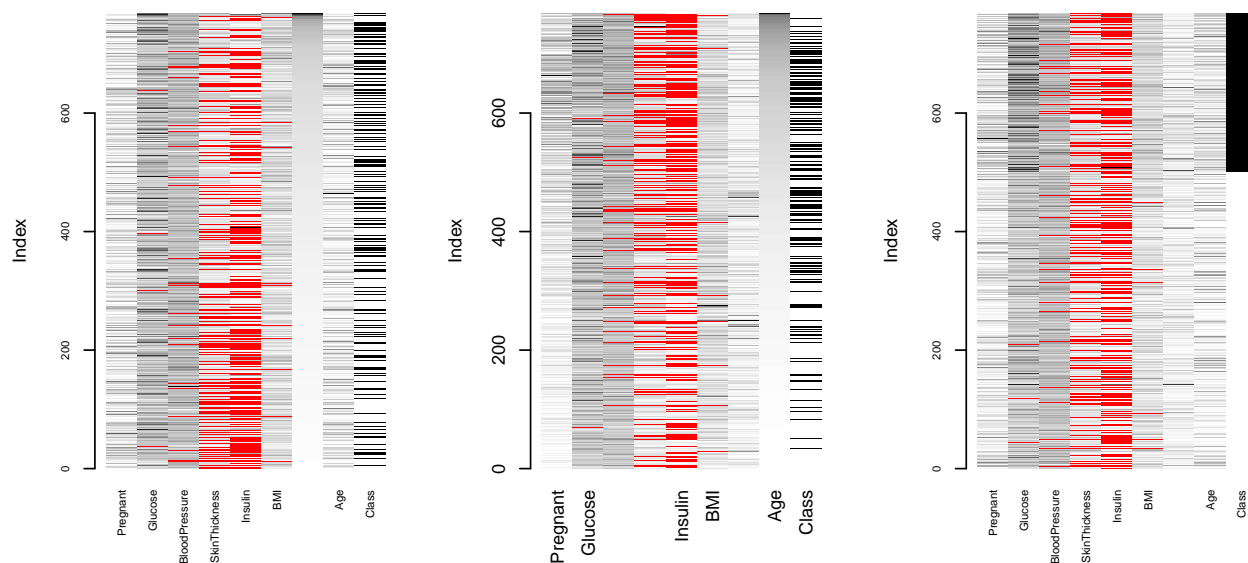
Iz spodnjega grafa imamo občutek, da obstaja večja verjetnost manjšega podatka pri spremenljivkah **Insulin** in **SkinThickness** ob določenem številu nosečnosti pri ženskah. Pri razvrstitvi glede na spremenljivko **Glucose** ne zaznamo nekega vzorca.

Iz spodnjega grafa se nam zdi, da če imamo manjšajočo vrednost pri spremenljivki **BloodPressure**, potem obstaja velika verjetnost, da bomo imeli manjšajoče vrednosti tudi pri spremenljivkah **SkinThickness** in **Insulin**. Prav tako obstaja večja verjetnost manjšajoče vrednosti pri teh dveh spremenljivkah in še pri spremenljivki **BloodPressure**, če imamo manjšajočo vrednost pri spremenljivki **BMI**.

Na spodnjih treh grafih pa lahko vidimo, da je pri manjših vrednostih spremenljivke **DiabetesPedigree** in višji starosti več manjšajočih vrednosti spremenljivke **Insulin**.

V nadaljevanju sva izvedla več t-testov za preverjanje ali je odsotnost podatkov pri določenih spremenljivkah MAR(*missing at random*) ali ne. S testom sva testirala ali je povprečje posamezne spremenljivke v obeh skupinah (1. skupina so podatki, ki imajo vrednost druge spremenljivke, 2. skupina pa podatki, ki nimajo vrednost neke druge spremenljivke) enako, primer ničelne hipoteze, ki sva jo testirala

H_0 : Povprečni sprem. BMI v obeh skupinah (tistih, ki imajo podatke za Insulin in tistih, ki nimajo podatkov za Insulin) sta enaki.

S pomočjo testov sva ugotovila, da manjkajoči podatki pri spremenljivki **Insulin** niso naključni, saj rezultati testov nakazujejo, da so manjkajoče vrednosti povezane s številom nosečnosti, da obstaja večja verjetnost manjkajočega podatka pri starejših ženskah, pri tistih z višjim krvnim tlakom (**BloodPressure**) in nižjimi vrednostmi spremenljivke **DiabetesPedigree**. Manjkajoči podatki pri spremenljivki so verjetno MAR(*missing at random*) ali celo NMAR(*not missing at random*), ker so torej odvisne od drugih spremenljivk (ki načeloma ne manjkajo) in od manjkajočih vrednosti.

Prav tako je odsotnost podatkov pri spremenljivki **SkinThickness** povezana z vrednostmi pri spremenljivki **Pregnant** in višjim krvnim tlakom (sprem. **BloodPressure**) - povprečne vrednosti krvnega tlaka so v skupini z manjkajočimi podatki **SkinThickness** višje. Poleg tega so manjkajoči podatki **SkinThickness** povezani še z višjo povprečno starostjo (**Age**) in nižjimi vrednostmi **DiabetesPedigree**. Torej odsotnost podatkov v spremenljivki morda je MAR(*missing at random*) ali celo NMAR(*not missing at random*), ker so torej odvisne od drugih spremenljivk (ki načeloma ne manjkajo) in od manjkajočih vrednosti.

Pri manjkajočih vrednostih spremenljivke smo testirali, ali na manjkajoče vrednosti kaj vpliva prisotnost/odsotnost podatko spremenljivk **BMI** in **SkinThickness** - glede na zgornjo korelacijski matriko. Ugotovila sva, da so manjkajoči podatki za sprem. **BloodPressure** verjetno MCAR (Missing Completely At Random), saj prisotnost manjkajočih podatkov ni povezana z vrednostmi **BMI** ali **SkinThickness**.

Prav tako sva pri manjkajočih vrednostih spremenljivke **Glucose** ugotovila, da so verjetno MCAR (Missing Completely At Random), saj prisotnost manjkajočih podatkov ni povezana z vrednostmi nobene druge spremenljivke.

Poleg tega sva prišla do zaključka, da je verjetnost za manjkajočo vrednost pri posamezni spremenljivki (z izjemo sprem. **BMI**) večja pri ženskah, ki imajo diabetes, kot pri tistih, ki ga nimajo.

S pomočjo χ^2 -testa, ki preučuje ali obstaja statistično značilna povezava med manjkajočimi vrednostmi v posamezni spremenljivki in razredi v spremenljivki **Class**, sva ugotovila, da manjkajoče vrednosti pri spremenljivkah niso statistično povezane z razredom **Class**. Razred, ki označuje prisotnost ali odsotnost sladkorne bolezni, torej ne vpliva na to, ali manjkajo podatki za spremenljivke.